Προσλαλιά του Πατριάρχου Σερβίας κ. Πορφυρίου
κατά την εξόδιο ακολουθία του Μητροπολίτου Μπάτσκας κυρού Ειρηναίου

27 Νοεμβρίου 2026, Ιερός Ναός Τριών Ιεραρχών, Νόβι Σαντ

Εις το όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος!
Ποτέ δεν είναι εύκολο όταν πρέπει κανείς να μιλήσει ενώπιον άλλων ανθρώπων, σήμερα όμως ο ρόλος αυτός μού είναι ιδιαιτέρως δύσκολος.
Αλλά, αγαπητέ Γέροντα, Σεβασμιώτατε αυτής της θεοφρουρήτου και υπό του Θεού διασωζομένης Επαρχίας, εσύ πάντοτε έλεγες ότι δεν έχουμε το δικαίωμα να αρνηθούμε οτιδήποτε στην Εκκλησία.
Όταν η Εκκλησία καλεί, η απάντησή μας πρέπει να είναι: «Είη ευλογημένον»! Και δεν έχει σημασία το τίμημα· δεν έχουμε δικαίωμα να συλλογιζόμαστε καν για το τίμημα.
Όμως, καλούμαι να πω λίγα λόγια ενώ σήμερα έχουμε συναχθεί γύρω σου, όπως πάντοτε συναθροιζόμασταν εν Κυρίω γύρω σου, για να ακούσουμε τον λόγο σου, να αντικρύσουμε το πρόσωπό σου. Συγκεντρωνόμασταν ως φοιτητές, συγκεντρωνόμασταν ως ιερείς, συγκεντρώνονταν πλούσιοι και φτωχοί, μορφωμένοι και αγράμματοι· πολλοί έρχονταν από διάφορα μέρη για να ακούσουν τον λόγο σου και να δουν το πρόσωπό σου.
Συγκεντρώνονταν, διότι ο λόγος σου ήταν πάντοτε λόγος του Ευαγγελίου, λόγος Χριστού. Ακόμη κι όταν αυτό δεν φαινόταν, πάντοτε στη ρίζα, στο θεμέλιο και εντός του πλαισίου όσων έλεγες βρισκόταν ο λόγος του Ευαγγελίου, ο λόγος του Χριστού, ο λόγος της σωτηρίας, ακόμη και όταν αστειευόσουν.
Πολλοί συνέρχονταν γύρω σου για να ακούσουν τον λόγο σου, διότι ήταν εμπνευσμένος από το Άγιο Πνεύμα, λόγος Χριστού. Και ιδού, αυτές τις ημέρες, αλλά και παλαιότερα, είχα την ευκαιρία να ακούσω ότι γύρω σου συγκεντρώνονταν Πατριάρχες και Προκαθήμενοι Εκκλησιών, καθώς και εκπρόσωποι πολλών κατά τόπους Εκκλησιών, για να ακούσουν τον λόγο σου και να αποτελέσει αυτός κατευθυντήρια γραμμή, οδοδείκτη.
Ένας επίσκοπος της Εκκλησίας της Αντιοχείας μού διηγήθηκε τα εξής:
«Όταν πραγματοποιούσαμε συναντήσεις μεταξύ των Ορθοδόξων στο ανώτατο δυνατό επίπεδο και κάθε Ορθόδοξη Εκκλησία είχε τους εκπροσώπους της, δύο ή τρεις επισκόπους – κι εσύ συγκαταλεγόσουν μεταξύ αυτών – όταν διεξάγονταν οι διορθόδοξες διασκέψεις μέσα σε αδελφική αγάπη και με πνεύμα Χριστού, συνέβαινε, παρά τη χαρά και την ευλογία, παρά την αρχική ειρήνη, να εμφανίζονται κάποια προβλήματα, κάποιες διαφωνίες. Συνέβαινε να προκύπτουν τέτοιες παρεξηγήσεις και συγκρούσεις, ώστε να φαίνεται ότι όλα είχαν χαθεί, ότι δεν υπήρχε πλέον διέξοδος».

«Και τότε», λέει εκείνος ο αγαπητός αδελφός μας, «όλοι περίμεναν με ανυπομονησία να ακούσουν τι θα έλεγε ο Επίσκοπος Μπάτσκας».

Και εσύ μιλούσες, σύμφωνα με τη μαρτυρία εκείνου του επισκόπου, συνήθως στο τέλος. Τότε, μετά τον λόγο σου, όλα άλλαζαν. Σιγά σιγά, ερχόταν η ειρήνη· σιγά σιγά, οι αδελφοί επίσκοποι και συλλειτουργοί άρχιζαν να ακούν ο ένας τον άλλον και ανοιγόταν ο δρόμος προς τις λύσεις.

Παρόμοια μαρτυρία είχα την ευκαιρία να ακούσω αυτές τις ημέρες και από ένα Μητροπολίτη της Ρωσίας, ο οποίος μου διηγήθηκε πώς εξελίσσονταν ενίοτε οι διαπραγματεύσεις κατά τους διαλόγους γύρω από σημαντικά ζητήματα και για τις δύο πλευρές, με τους αδελφούς Ρωμαιοκαθολικούς. Και εκεί συχνά συνέβαινε να μη διαφαίνεται καμία διέξοδος· έτσι τουλάχιστον φαινόταν. Δεν ήταν μόνο ότι υπήρχαν διαφορές μεταξύ μας, αλλά μπορούσε να φανεί ακόμη και ότι βρισκόμασταν αντιμέτωποι ο ένας με τον άλλον.

Τότε, σε κάποια περίσταση, μαρτυρεί εκείνος ο επίσκοπος – μου το είπε προσωπικά και εγώ το μεταφέρω στους συναθροισμένους εδώ αδελφούς Αρχιερείς και στον πιστό λαό – ότι ρωτά τον συνεπίσκοπό του, τον Προκαθήμενό του:

«Τί θα κάνουμε τώρα, Παναγιώτατε;»

Και ο Προκαθήμενός του απαντά:

«Μη σε απασχολεί, θα μιλήσει ο Ειρηναίος Μπάτσκας».

Και πάλι, κατά το ίδιο πρότυπο, εκ των άνω, με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος και με τον λόγο της διακρίσεως, με τον θεόσοφο λόγο σου, ο οποίος συμπεριελάμβανε και τις δύο πλευρές, με τον δικό σου λόγο, αγαπητέ Γέροντα, ανοίγονταν δρόμοι προς τη λύση και τον διάλογο, προς τη συνομιλία εν Αγίω Πνεύματι.

Όμως εμείς που σε γνωρίζουμε ξέρουμε ότι αυτό δεν ήταν τυχαίο. Ξέρουμε ότι δεν είναι κάτι παράδοξο. Εμείς γνωρίζουμε ότι οι γνώσεις σου σε όλους τους τομείς στους οποίους τις διέθετες δεν ήταν απλώς συγκεντρωμένες με τη λογική αυτού του κόσμου, από βιβλία και αποκλειστικά από την ανθρώπινη επιστήμη, μολονότι υπήρχαν και αυτές· δεν ήταν μόνο ορθολογικές γνώσεις, ούτε γνώσεις, όπως λέγει ο Απόστολος των Εθνών, που προέρχονται από το σαρκικό φρόνημα· αλλά προϋπέθεταν την πίστη.

Όπως έχει καθιερωθεί στην Εκκλησία μας, όπως το θέσπισαν οι άγιοι Απόστολοι, το παρέλαβαν οι άγιοι Πατέρες και το παρέδωσαν σε εμάς μέχρι τις ημέρες μας: η πίστη προηγείται της γνώσεως. Εκείνος που πιστεύει, και ιδιαιτέρως εκείνος που πιστεύει στον Ιησού Χριστό τον Εσταυρωμένο και Αναστάντα, τον Αναληφθέντα στους Ουρανούς που θα έλθει και πάλι για να κρίνει ζώντας και νεκρούς, η πίστη σε Αυτόν του χαρίζει την αληθή και ορθή γνώση. Διότι αυτή ακριβώς η πίστη είναι εμπιστοσύνη· είναι εμπιστοσύνη διαποτισμένη από αγάπη, η οποία ανοίγει την καρδιά μας για να δεχθούμε τη γνώση που αποκαλύπτεται διά του Αγίου Πνεύματος. Διότι μόνο τότε, όταν υπάρχει αυτή η γνώση που

αποτελεί καρπό της πίστεως και της αγάπης προς τον Χριστό, αυτή και μόνον αυτή η γνώση είναι σωτήρια και προσδίδει αληθινό και πραγματικό νόημα σε καθετί μέσα μας και γύρω μας.

Από την πιο τρυφερή σου ηλικία, από τα παιδικά σου χρόνια, είχες αυτή τη γνώση που είναι καρπός της πίστεως. Αυτή η πίστη και αυτή η γνώση, με τη χάρη του Θεού, σου άνοιξαν τους δρόμους της ζωής και σε οδήγησαν πρώτα σε θαυμάσιους ιερείς στην πόλη του Σόμπορ, οι οποίοι στη συνέχεια σε έφεραν με το πνευματικό τους χέρι στη Θεολογική Σχολή. Έπειτα οδηγήθηκες σε εκείνον που υπήρξε ένας από τους ανθρώπους οι οποίοι διαμόρφωσαν εσένα, την προσωπικότητά σου, τη ζωή σου, την πίστη σου, την αγάπη σου προς τον Κύριο και την Εκκλησία Του· σε οδήγησαν στον Άγιο Αββά Ιουστίνο. Ο οποίος ήταν ένας από εκείνους που εντύπωσαν και ενσωμάτωσαν τη δική τους σφραγίδα στην ψυχή σου, τον νου σου και την καρδιά σου.

Εκτός από εκείνον, ο Κύριος θέλησε να συμμετάσχει στην πνευματική σου αύξηση και μία ακόμη αγία προσωπικότητα. Πρόκειται για τον Άγιο Γέροντα Πορφύριο. Και πριν από εκείνον, ο Άγιος Πατριάρχης Παύλος. Αυτοί οι τρεις, λοιπόν, ο καθένας με τον δικό του τρόπο – ο Άγιος Ιουστίνος, ο Άγιος Γέροντας Πορφύριος και ο Άγιος Πατριάρχης Παύλος – αποτελούν μια τριάδα που άνοιξε τον δικό σου δρόμο και μαζί με αυτόν άνοιξε και τον δικό μας.

Εκείνοι σε δίδαξαν αυτό που κράτησες σε όλη σου τη ζωή. Πρωτίστως, την αγάπη προς τον Χριστό και την αγάπη προς τον πλησίον. Την αγάπη που κατανοεί ότι δεν μπορείς να αγαπάς τον πλησίον εάν δεν αγαπάς τον Χριστό, αλλά και την αγάπη που αγαπά τον πλησίον, εννοώντας ως πλησίον κάθε άνθρωπο, ως εικόνα του Θεού, ως δημιούργημα του Θεού.

Γι’ αυτό κι εσύ, αγαπώντας τον Χριστό, αγάπησες πολλούς ανθρώπους από πολλούς λαούς. Με ολόκληρη την ύπαρξή σου αγάπησες και τον ελληνικό λαό, αλλά και ο ελληνικός λαός δεν έμεινε πίσω στην αγάπη του προς εσένα. Με όλη σου την καρδιά αγάπησες και τον ρωσικό λαό, αλλά ούτε ο ρωσικός λαός έμεινε πίσω στην αγάπη του προς εσένα. Αγάπησες τον σλοβακικό λαό, τον βουλγαρικό, τον ρουμανικό, όλους τους ανθρώπους.

Αγάπησες, ωστόσο, και εκείνους τους λαούς οι οποίοι, στην πλειονότητά τους, δεν ανήκουν στην Εκκλησία μας: φυσικά και τους Ούγγρους, και τους Σλοβάκους, με τους οποίους έζησες εδώ, και τους Κροάτες, και τους Αλβανούς – όλοι όσοι σε γνωρίζουν μπορούν να το μαρτυρήσουν–, καθώς και τους Γερμανούς και τους Ιταλούς. Αλλά και σε κάθε έναν από αυτούς τους λαούς υπάρχουν πολλοί που σε αγαπούν. Αγάπησες και ανθρώπους του βοσνιακού λαού, ανθρώπους μουσουλμανικής πίστεως, οι οποίοι ανταπέδιδαν την αγάπη σου· ανθρώπους που ανήκουν στο Ρωμαιοκαθολισμό και σε οποιαδήποτε άλλη πίστη. Δεν έκανες, λοιπόν, διακρίσεις μεταξύ των ανθρώπων ούτε έθετες όρια, διότι αγαπούσες τους

πάντες με μία και την αυτή αγάπη, την αγάπη του Χριστού, και προσευχόσουν για την ειρήνη του κόσμου και τη σωτηρία όλων των ανθρώπων και όλων των λαών.
Όμως όλοι εμείς, όσοι ακούσαμε τον λόγο σου και σε γνωρίζουμε, ξέρουμε ότι πάνω απ' όλα αγαπούσες τον λαό σου, τον σερβικό λαό. Αγαπούσες την Ορθόδοξη Εκκλησία, αλλά αγαπούσες την Ορθοδοξία ως τέτοια μέσα από τη Σερβική Ορθόδοξη Εκκλησία. Και ήσουν πάντοτε έτοιμος, σε κάθε τόπο και περίσταση, να δείχνεις συγκατάβαση σε κάθε ανθρώπινη αδυναμία σε προσωπικό επίπεδο. Δεν καταλόγιζες σε κανέναν τίποτε σε προσωπικό επίπεδο, εν Κυρίω Ιησού Χριστώ. Είχες ευρύτητα, ύψος και βάθος στη στάση σου απέναντι στους πάντες και στον καθένα ξεχωριστά.
Όταν όμως επρόκειτο για την Εκκλησία του Χριστού, για την αλήθεια της Ορθοδόξου πίστεως, εκεί ήσουν ασυμβίβαστος. Διότι γνώριζες ότι η αλήθεια δεν μπορεί να αλλάξει. Γνώριζες ότι η Εκκλησία δεν μπορεί να εξομοιώνεται με αυτόν τον κόσμο, να προσαρμόζεται στα μέτρα του. Και αυτό μας δίδασκες: ότι η Εκκλησία έχει κληθεί να μεταμορφώνει αυτόν τον κόσμο. Και μπορεί να τον μεταμορφώσει μόνο διά της χάριτος του Θεού, αλλά και με τη δική μας μαρτυρία και τον δικό μας κόπο.
Και αυτό έπραττες σε μια εποχή κατά την οποία, όπως ο ίδιος έλεγες, δεν ισχύει πλέον ούτε εκείνο το «πάν μέτρον άριστον»: το μέτρο όλων είναι ο άνθρωπος, αλλά ο σημερινός άνθρωπος δεν έχει κανένα μέτρο – ο ίδιος είναι το μέτρο του εαυτού του και ο ίδιος είναι ο θεός του. Σε έναν τέτοιο κόσμο δεν επιτρέπεται καμμία υποχώρηση από την αλήθεια της Ορθοδόξου πίστεως, κανένας συμβιβασμός και καμία προσαρμογή στα μέτρα αυτού του κόσμου.
Με τον Αββά Ιουστίνο, τον Άγιο Γέροντα Πορφύριο, τον Άγιο Πατριάρχη Παύλο και όλους τους αγίους, αλλά και με την ίδια σου την καθαρότητα και την ασκητική ζωή σου, μας δίδασκες ότι το μοναδικό μέτρο είναι ο Κύριος Ιησούς Χριστός και η Εκκλησία Του, και ότι τα πάντα πρέπει να τα ελέγχουμε με αυτήν, με αυτό το μέτρο, με αυτόν τον κανόνα. Ό,τι μπορεί να περάσει από αυτό το κόσκινο, από αυτόν τον έλεγχο, έχει για εμάς αξία και μπορεί να γίνει αποδεκτό. Ό,τι δεν μπορεί να περάσει από το μέτρο του Χριστού, ό,τι δεν μπορεί να περάσει μέσα από αυτό το κόσκινο και αυτή τη δοκιμασία, είναι για εμάς απαράδεκτο, ακόμη και αν αυτό συνεπάγεται το τίμημα της ίδιας μας της ζωής.
Και επίτρεψέ μου να πω και κάτι προσωπικό. Όταν ήμουν μόλις δεκαεννέα ετών, σε είδα για πρώτη φορά στον σταθμό των λεωφορείων στο Νόβι Σαντ. Εσύ πήγαινες στο Στάνισιτς κι εγώ στο Τσούρουγκ. Τότε δεν γνώριζα καν ότι θα σπούδαζα θεολογία, πολύ περισσότερο όλα όσα επρόκειτο να ακολουθήσουν και ότι, ιδού, σήμερα, αν και μικρότερος και αμαρτωλότερος από όλους, κατά την πρόνοια του Θεού θα ήμουν εκείνος που θα σε αποχαιρετούσε εκ μέρους όλων.

Και μολονότι σήμερα, από αυτή τη στιγμή, κλείνουμε εκείνο που διαδραματιζόταν μεταξύ μας στα πλαίσια της επίγειας ζωής μας, οφείλω να ζητήσω συγχώρηση για τις πολλές παρακοές, για το πείσμα μου, για τα κλειστά αυτιά και την κλειστή καρδιά· αλλά και να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου, διότι ήσουν ένας από τους ελάχιστους που μπορούσαν να δουν τα δάκρυά μου, που μπορούσαν να με κάνουν, ύστερα από πολλές παρακοές, να καταλάβω ότι αμάρτησα απέναντι στον Χριστό, όταν αμάρτησα απέναντι στον λόγο σου και στην αγαθότητά σου· και ότι, ενώ εγώ έκανα μετάνοια ενώπιόν σου, εσύ έκανες τρεις μετάνοιες ενώπιόν μου.

Και για να μην μακρηγορώ περισσότερο, θέλω να πω μόνον ότι δεν έπαψες να με διδάσκεις μέχρι αυτή τη στιγμή με το παράδειγμά σου. Όταν, αν και ανάξιος, κατά την πρόνοια του Θεού ήλθα σε αυτή τη θέση ξαφνικά εγώ, που θα έπρεπε να είμαι ο υποτακτικός σου, βρέθηκα να έχω εσένα ως υποτακτικό μου. Κάθε φορά που σε ρωτούσα κάτι, η απάντησή σου ήταν: «Όπως ευλογήσεις».

Δεν συνέβη ούτε μία φορά να καθίσεις μπροστά μου. Δεν συνέβη ούτε μία φορά, μολονότι συνέβαινε – συγχωρήστε με, αδελφοί – πολλοί νεότεροι να κάθονται ενώ εσύ στεκόσουν όρθιος. Και όταν είχαμε συζητήσεις και τα επιχειρήματά μας δεν συνέπιπταν, με τη βαθύτερη ταπείνωση αποδεχόσουν να γίνει ευλογημένο ό,τι ήθελα εγώ. Και είμαι βέβαιος ότι προσευχόσουν, ώστε τότε, ακόμη κι αν τα πράγματα δεν γίνονταν σύμφωνα με τη δική σου επιθυμία αλλά με τη δική μου, να είναι ορθά και ευλογημένα.

Δόξα τω Θεώ για εσένα! Σε όλη σου τη ζωή πίστευες στον Χριστό, Τον ποθούσες, Τον αγαπούσες και, ιδού, τώρα έφθασες στην αγκαλιά Του· αλλά σε μια αγκαλιά στην οποία βρίσκονται και ο Άγιος Σάββας και όλοι οι άγιοι Σέρβοι και όλοι οι άγιοι ολόκληρης της Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Εκεί βρίσκεται και ο Άγιος Στέφανος του Ντέτσανι, κατά την εορτή του οποίου εκοιμήθης, εκείνος κατά την ημέρα της μνήμης του οποίου ο Κύριος σε κάλεσε κοντά Του, εκείνος που αναπαύεται στην Ιερά Μονή Βισόκι Ντέτσανι, της οποίας υπήρξες αδελφός.

Σε ευχαριστώ. Αυτή τη στιγμή δεν αισθάνομαι ούτε ίχνος απώλειας. Αισθάνομαι κέρδος για εμένα, για την Εκκλησία μας, για τον λαό μας και για ολόκληρη την Ορθοδοξία. Αισθάνομαι κέρδος, διότι βρίσκεσαι μαζί με εκείνους – δεν έχω καμία αμφιβολία, και είμαι βέβαιος ότι ούτε κάποιος από όλους όσοι είμαστε εδώ συγκεντρωμένοι έχει αμφιβολία – που προσεύχονται για τη σωτηρία του κόσμου, ολόκληρου του ανθρωπίνου γένους, που προσεύχονται για τον λαό μας και για την Εκκλησία μας.

Αιωνία σου η μνήμη και ο Θεός ας αναπαύσει την ψυχή σου!

Αμήν.

* Επιμέλεια ελληνικής μετάφρασης: Παναγιώτης Παύλος